

Javaslat a
Csík-somlyói pünkösdi búcsú és kegyhely
Hungarikumok Gyűjteményébe történő felvételéhez

Készítette:

A handwritten signature in blue ink, consisting of a stylized cursive script followed by the number '4'.

Hegedüs Csilla

az Erdélyi Magyar Értéktár Bizottság elnöke,
az RMDSZ ügyvezető alelnöke
Kolozsvár, 2020. február 24.

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó szervezet neve: **Romániai Magyar Demokrata Szövetség**
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:
 - a javaslatot benyújtó személy: **Kelemen Hunor** – az RMDSZ elnöke,
 - kapcsolattartó: **Hegedüs Csilla** – az RMDSZ ügyvezető alelnöke

Levelezési cím: **400428 Aron Densuşianu u. 6./A sz., Kolozsvár, Kolozs megye, Románia**

Telefonszám: **+40 720 072 061, +40 264 441 425**

E-mail cím: **kulturalisfoosz@rmdsz.ro**

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése a **Csíksomlyói pütkösdí búcsú és kegyhely**

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

agrár- és élelmiszergazdaság	egészség és életmód	épített környezet
ipari és műszaki megoldások	• kulturális örökség	sport
természeti környezet	turizmus és vendéglátás	

3. A nemzeti értéket tartalmazó értéktár megnevezése: **Erdélyi Magyar Értéktár**

4. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

A csíksomlyói búcsú a kora újkorban kialakult zarándoklat, amely kezdetben a székelyek legfontosabb római-katolikus vallási eseménye volt, az évszázadok során pedig az összmagyarságot érintő legjelentősebb keresztény megmozdulássá vált.

A magyar római-katolikus és más hitű keresztény hívők által minden év pünkösdjén, több százezer résztvevő jelenlétében megtartott búcsú az erdélyi Csíksomlyó kegytemplomában és a közeli Kissomlyó-hegy és a Nagysomlyó-hegy közötti nyeregben zajlik.

A zarándokcsoportok szerte Erdélyből, Csángóföldről, Magyarországról, Európa és a világ minden tájáról –Szlovákia, Németország, Brazília, Ausztrália, Fülöp-szigetek, Kenya, stb érkeznek. A zarándokokat összekötő kapocs a kereszténység, valamint a kulturális, lelki feltöltődésre való igény között. A búcsú ötvözi a római-katolikus vallási jegyeket a népi vallásosság elemeivel.

A csíksomlyói búcsú története 1442-ig nyúlik vissza, amikor IV. Jenő pápa búcsút engedélyezett azok számára, akik segítenek a ferences rendnek temploma felépítésében. A 17. században a búcsú vonzaskörzetét még csak Csík és Gyergyó vidéke, Udvarhelyszék, a Felső-Nyárád mente és Háromszék katolikus része jelentette. A moldvai csángók a 18. században tűnnek fel bizonyíthatóan a búcsún. A 19. század, az út- és vasúthálózat kiépülésével még több hívőt megmozgató eseménnyé változtatta a búcsút – növelte a zarándokok számát, akik egyre messzebbi területekről is érkeztek.

A 20. század első fele, a világháború töréspontot jelent a búcsújárásban: a résztvevők száma nagyot csökkent, valamint 1916-ban a Mária kegyszobrot el kellett menekíteni, először Székelyudvarhelyre, majd Kolozsvárra. Innen csak 1920-ban került vissza. A háború után az első búcsúra 1921-ben került sor, körmenetet ezen még nem tartottak. Következő évben már 20-25 ezer hívő jelent meg. A második világháború után, a kommunista hatalom betiltotta a búcsújárást, de ez nem jelentette azt, hogy megszűnt volna – kisebb csoportok folyamatosan elzarándokoltak minden pünkösdkor Csíksomlyóra.

A rendszerváltás után, tekintve, hogy százezres nagyságrendű a hívek száma minden búcsún, módosítani kellett az eseményen. A nagymisést is kint, a Kis- és Nagy-Somlyó hegyek között, a Nyeregben tartják. A búcsús csoportok is általában ide érkeznek és nem vesznek előtte részt a körmenetben.

A csíksomlyói búcsú erősen összefonódott a Mária-kultusszal is, amely fő eleme a Mária-kegyszobor. Az egyház 1798-ban nyilvánította csodatevőnek a szobrot – a székelység már századok óta hitt a csodatevő erejében, a püspök pedig szentesítette ezt a vallásos meggyőződést. Mária, mint közbenjáró és segítő jelenik meg, a néphit pedig sokszor magának a szobornak, a csíksomlyói Máriának tulajdonítja ezeket a csodákat. A szobor egy mellékoltár alakja lehetett és eredetileg nem tartozott a templomhoz, Európa legnagyobb fából készült, gótikus Mária-szobraként tartják számon. Az eddigi kutatások alapján az 1500-as évek első felében készülhetett, többször is átalakították, mai festését a 19. században kapta.

Szűz Mária kiemelt tisztelete jelen van a nyugati katolikus és a keleti ortodox egyházban egyaránt, Magyarországon már a 12. századtól kimutatható. A protestantizmus ugyan nem fogadja el, de a népi vallásosságban ott is felfedezhetőek egyes jelei, ezért Európa-szerte protestánsok is látogatják a Mária-búcsúkat. Mária kultusza változott az évszázadok során, a Napbaöltözött Asszonyként való tisztelete a törökellenes harcok idején mélyült el, a búcsú pünkösdszombati nagy körmentete pedig a Napbaöltözött Asszonyként megjelenített Szeplőtelen Szűzanya győzelmi ünnepeként értelmezhető.

A csíksomlyói búcsúban két Mária-dogma jelenik meg erőteljesen: a közbenjáró Mária és a Maria Immaculata. Az első funkció arra utal, hogy Máriához segítségért lehet fordulni, nincs szükség közvetítőre, vele emberközeli, személyes viszony alakítható ki. Ezek alapján válik a csíksomlyói Szűzanya a betegek, az árvák, a bűnösök, az elhagyatottak közbenjárójává. A második Mária-dogma arra vonatkozik, hogy a Szűzanya a legtisztább lény, aki esedezik a hozzá fordulókért, közbenjár értük.

A csíksomlyói búcsú részét képezi még a Mária-költészet, amely a középkortól kezdve minden európai népnél megjelent, saját, nemzeti nyelven. A vallásos folklórnak a mai napig része ez a vallásos költészet.

5. Indoklás a Hungarikumok Gyűjteményébe történő felvétel mellett

"Legyünk hűek őseink szent hitéhez és erényeihez, vagyis katolikus keresztény szent hitünkhöz, legyünk hűek nemzetünkhöz és szülőföldünkhöz, és legyünk hűek anyanyelvünkhöz, anyanyelvi kultúránkhöz" - mondta a 2015-ös csíksomlyói búcsúba érkezett hívek százazreinek a pünkösdszombati szentmisén Jakubinyi György gyulafehérvári érsek. Erre szólítják fel egymást, ezzel szólítják meg egymást minden évben a búcsún résztvevő zarándokok százazrei.

A Csíksomlyói búcsú a magyarság kulturális, vallási, közösségi értéke. Több napon át tartó, több százezer ember részvételével zajló esemény, amely ma összetett, vallásos és profán elemeket ötvöző jelentésszerkezettel rendelkezik. A csíksomlyói búcsújárás történelmi alapját a Mária-tisztelet jelenti. Csíksomlyóra mindenekelőtt a segítő, közbenjáró Máriához (*Maria advocata, Maria mediatrix*) jönnek az emberek. A búcsúról úgy tartják, hogy az erőt, egészséget adó Szentlélekkel való találkozás kiemelt ideje is, aki a felkelő Napban szokott megnyilatkozni. Az egyházi és világi értelmiség ma a hit és a kulturális önazonosság megtartásának szimbólumát is látja Csíksomlyóban. Mindezek alapján javasoljuk a Csíksomlyói búcsú felvételét a Hungarikumok közé.

6. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

- https://hu.wikipedia.org/wiki/Cs%C3%ADksomly%C3%B3_b%C3%BAcs%C3%BA
- http://kitekinto.hu/karpat-medence/2009/05/08/maria_ut_-_zarandokolj_vilag/#.Vdxq2n2dfwo
- <http://www.romkat.ro/hu/content/csiksomlyo-bucusu-tortenetenek-egyhazi-vonatkozasai>
- <http://mek.oszk.hu/10700/10737/10737.pdf>
- <http://lexikon.adatbank.ro/tematikus/szocikk.php?id=58>
- BARNÁ GÁBOR: Moldvai magyarok a csíksomlyói búcsún. In: HALÁSZ PÉTER (szerk.): „Megfog vala apóm, szokor kezemtül...” Tanulmányok Domokos Pál Péter emlékére. Budapest, 1993. 45-61.
- BÁRTH JÁNOS: A vigasztaló Napbaöltözött Asszony. Csodás gyógyulások egyházi vizsgálata Csíksomlyón 1784-ben. Agapé, Szeged, 2000.
- BOROS FORTUNÁT, P.: Csíksomlyó, a kegyhely. Csíkszereda, 1994.
- DACZÓ ÁRPÁD LUKÁCS, P.: Csíksomlyó titka. Pallas-Akadémia, Csíkszereda, 2000.
- DEMETER JÚLIA (szerk.): „Nap, hold és csillagok, velem zokogjatok!” Csíksomlyói passiójátékok a 18. századból. Argumentum Kiadó, Budapest, 2003.
- KÁDÁR KINCŐS: Közösségi normák és egyéni hivatástudat összeütközése a csíksomlyói remete életében. Szakdolgozat. Kolozsvár, BBTE, Magyar Néprajz és Antropológia Tanszék, 2009.
- MEDGYESI S. NORBERT: A csíksomlyói ferences misztériumjátékok forrásai, művelődés- és lelkiégtörténeti háttér. Pázmány Péter Katolikus Egyetem-Magyarok Nagyasszonya Ferences Rendtartomány, Piliscsaba-Budapest, 2009.
- MIRK LÁSZLÓ (szerk.): 101 vers és ének Csíksomlyóról. Kriterion Könyvkiadó, Kolozsvár, 2010.
- MOHAY TAMÁS: Csíksomlyói kolduló ferencesek Moldvában 1858-59 ben. In: CZÖVEK JUDIT (szerk.): Imádságos asszony. Tanulmányok Erdélyi Zsuzsanna tiszteletére. Gondolat Kiadói Kör-Európai Folklór Intézet, Budapest, 2003. 168-189.
- MOHAY TAMÁS: A csíksomlyói csíksomlyói pünkösdi búcsújárás. Történet, eredet, hagyomány. Nyitott Könyv-L'Harmattan, Budapest, 2009.
- SIMÉN DOMOKOS: A csíksomlyói búcsú folklorizálódott eredethagyományai. In: KÜLLŐS IMOLA (szerk.): Vallási Néprajz 10. Tanulmányok Dankó Imre tiszteletére. Budapest, 1999. 129-138.

- TÁNCZOS Vilmos: A csíksomlyói kegyhely története. Európai Idő Kiadó, Sepsiszentgyörgy, 1990.
- TÁNCZOS Vilmos: Adatok a csíksomlyói kegyhely búcsújáró hagyományainak ismeretéhez. In: S. LACKOVITS Emőke (szerk.): Népi vallásosság a Kárpát medencében I. Veszprém, 1991. 136-158.
- VASS Erika: A búcsú és a búcsújárás mint rituális dráma. Lexika Kiadó-MTA Könyvtára, Budapest, 2009.
- VÖRÖS Gabriella: A szakrális, a nemzeti közösség és az egzotikum élménye. A magyarországiak részvételének motivációiról a csíksomlyói búcsúban. In: FEISCHMIDT Margit (szerk.): Erdély-(de)konstrukciók. Budapest-Pécs, 2005. 69-83.

7. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

<http://www.csiksomlyo.ro/>

III.

MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslathoz csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

Hozzájáruló nyilatkozat

A Hungarikumok Gyűjteményébe javasolt műemlékekről készített fényképek felhasználására vonatkozóan

1. Alulírott **Soós Attila**, ezennel hozzájárulok a csíksomlyói búcsún készült fényképek Hungarikumok Gyűjteménye által való felhasználásához, publikálásához, sokszorosításához, disztribúciójához, reprodukálásához, a közösség rendelkezésére bocsátásához.
2. Jelen hozzájárulásomat a fent említett képek bármilyen nyelven, bármilyen formában történő felhasználásához megadom, visszavonhatatlanul, meghatározatlan időre.

Soós Attila

Kolozsvár, 2020. január 29.

ROMÁNIAI MAGYAR
DEMOKRATA SZÖVETSÉG
ELNÖK

Dr. Nagy István elnök úr részére
Hungarikum Bizottság

Tisztelt Dr. Nagy István!

A csíksomlyói pünkösdi búcsúról úgy tartják, hogy az erőt, egészséget adó Szentlélekkel való találkozás kiemelt ideje, valamint bizonyítéka annak, hogy az erdélyi magyarság már évszázadok óta kitart hite és hagyományai mellett. A fogadalmi búcsú a kora újkorban kialakult zarándoklat, amely kezdetekben a székelyek legfontosabb római-katolikus vallási eseménye volt, mára pedig az összmagyarságot érintő legjelentősebb keresztény megmozdulássá vált, amely kiemelkedő közösségi eseményként, ünnepként a nemzeti összetartozást fejezi ki, évről-évre az újratöltekezés alkalma minden magyar ember számára, bárhol is éljen a nagyvilágban.

A csíksomlyói kegytemplom és kolostor, a Kis- és Nagysomlyó közötti hegynyereg minden pünkösdszombatkor a keresztény magyarság gyülekezőhelyévé válik. A Mária-kegyhelyhez kapcsolódó különleges spirituális, történeti és hagyományokat felsorakoztató eseményre évente több százezren zarándokolnak el.

A csíksomlyói búcsú ma a hit és a kulturális önazonosság megtartásának szimbóluma, egy vallásokat átívelő közösségi alkalom, amely közösségünk folytonos megújulását, hitében és összetartozásában való megerősítését szolgálja.

Mindezeket figyelembe véve, tisztelettel arra kérem a Hungarikum Bizottságot, hogy a csíksomlyói pünkösdi búcsút vegye fel a Hungarikumok Gyűjteményébe.

Kolozsvár, 2020. január 29.

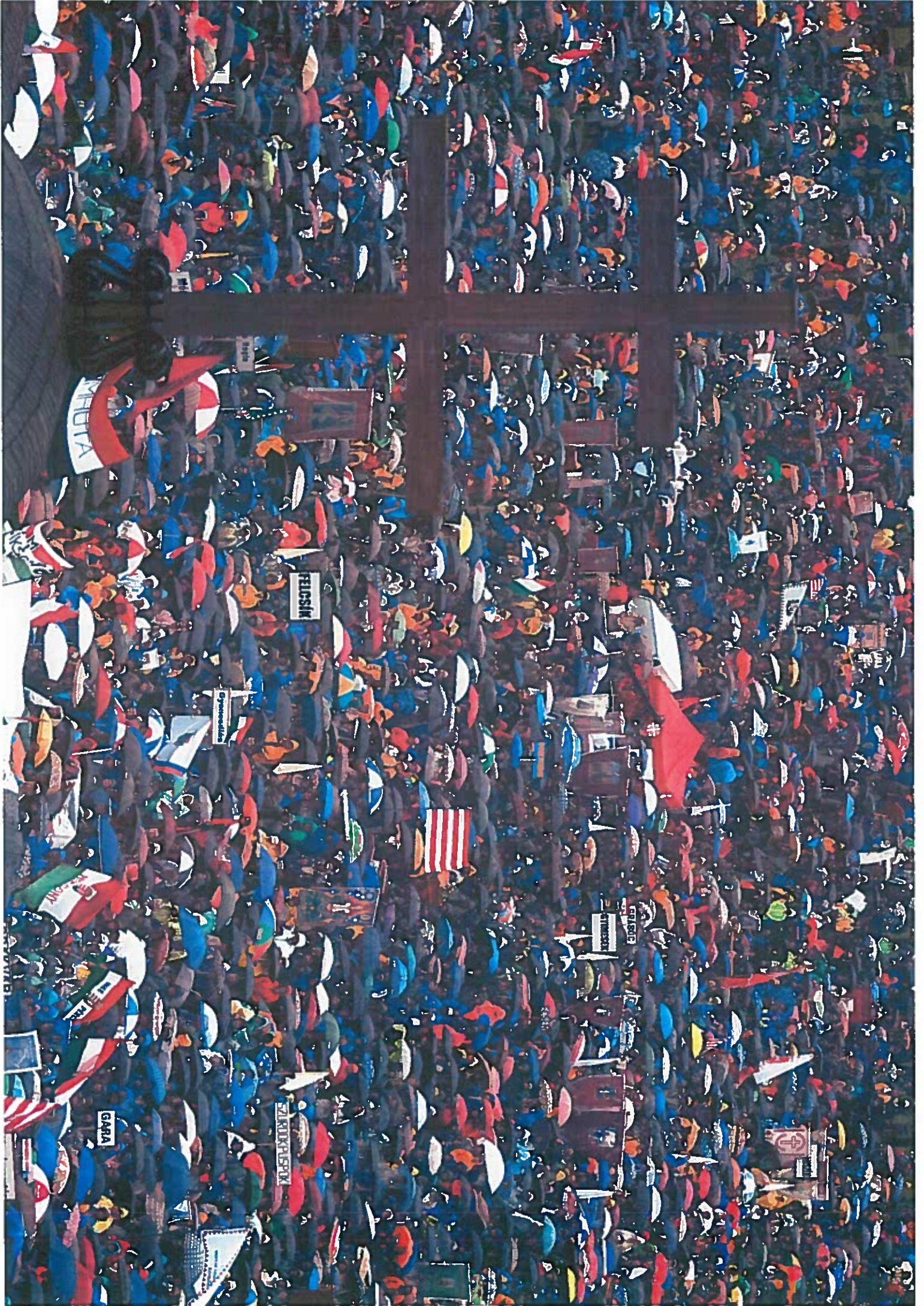
Tisztelettel,

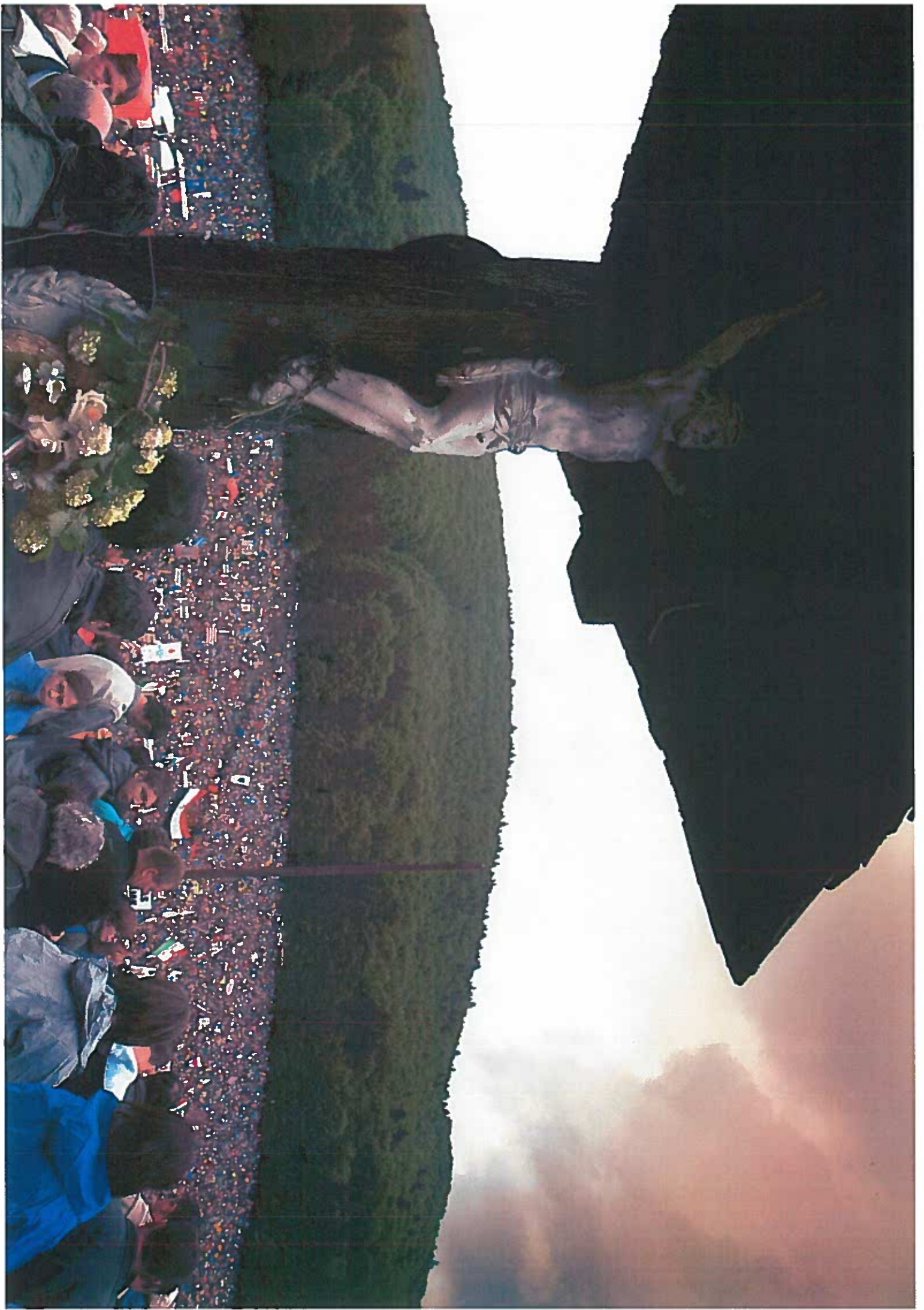
Kelemen Hunor
Szövetségi elnök

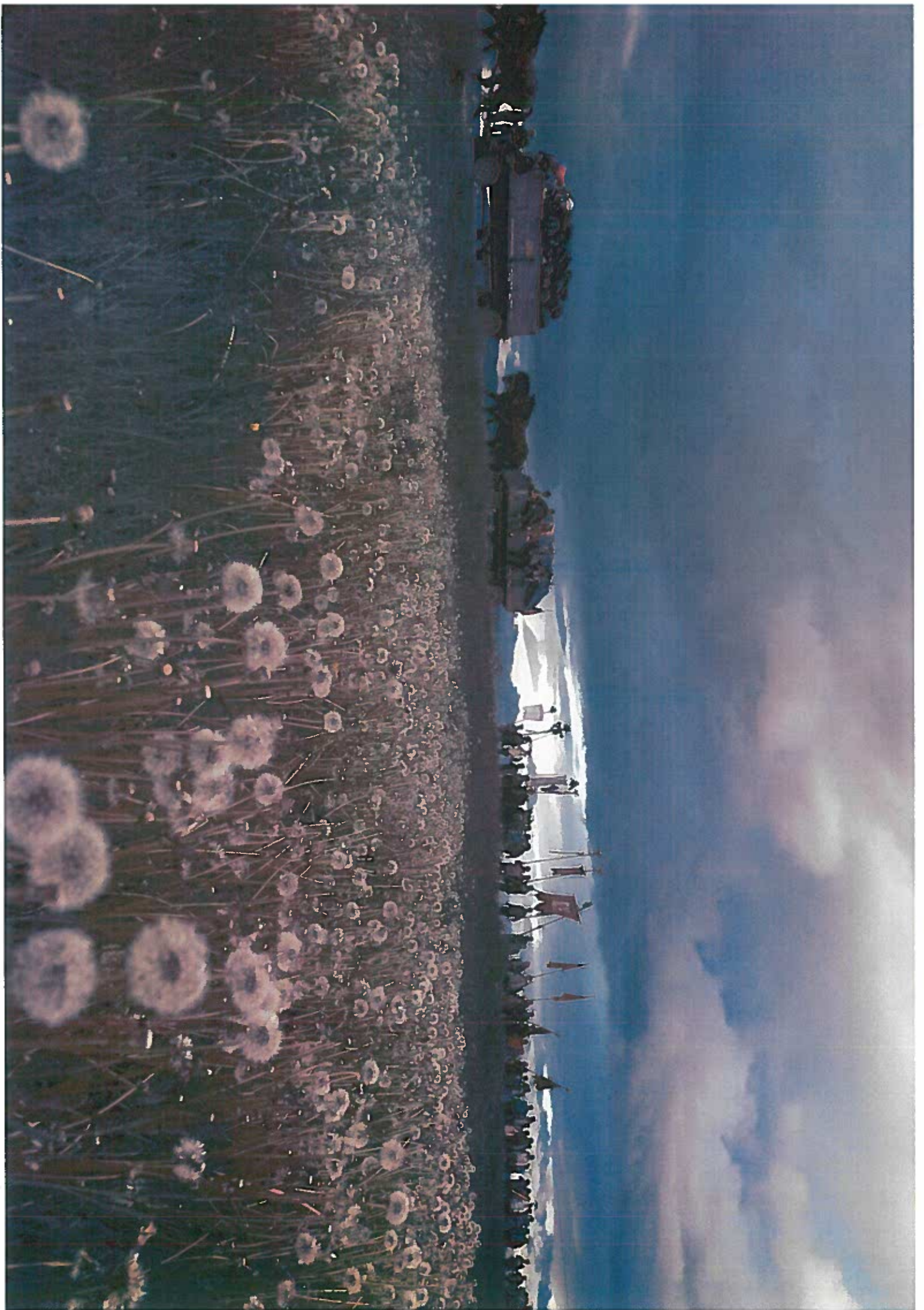

ERDÉLYI ÉRTÉKEK TÁRA

kereső

Értékmutató
Értéktára b c d e f g h i k l m n o p r s t u v z
Hungarikum

Településmutató

Erdélyi Értéktár Tájegységi Értéktár Megyei Értéktár Települési Értéktár
a b c d e f g h i j k l m n o p r s t u v

Infótéka
Adatbázisok
Kiadó
Projektek
Támogatók
Partnerek
Rólunk
Kontakt

Az Értéktárról

Hírek, események

Hungarikum törvény
EMÉB
Adatlap
Szórolapok
Kiadványok
Hasznos linkek

V. Kulturális örökség » Erdélyi Értéktár » Hargita » Csíksomlyó

A CSÍKSOMLYÓI PÜNKÖSDI
BÚCSÚHonlap: www.csíksomlyo.ro

A javaslatot benyújtó intézmény: RMDSZ

A javaslatot benyújtó személy: Kelemen Hunor

Képek

Leírás

A csíksomlyói búcsú a kora újkorban kialakult zarándoklat, amely kezdetben a székelyek legfontosabb római-katolikus vallási eseménye volt, az évszázadok során pedig az összmagyarságot érintő legjelentősebb keresztény megmozdulássá vált.

A magyar római katolikus és más hitű keresztény hívők által minden év pünkösdjén, több százezer résztvevő jelenlétében megtartott búcsú az erdélyi Csíksomlyó kegytemplomában és a közeli Kissomlyó-hegy és a Nagysomlyó-hegy közötti nyeregben zajlik.

A zarándokcsoportok szerte Erdélyből, Csángóföldről, Magyarországról, Európa és a világ minden tájáról – Szlovákia, Németország, Brazília, Ausztrália, Fülöp-szigetek, Kenya, stb. – érkeznek. A zarándokokat összekötő kapocs a kereszténység, valamint a kulturális, lelki feltöltődésre való igény. A búcsú ötvözi a római katolikus vallási jegyeket a népi vallásosság elemeivel.

A csíksomlyói búcsú története 1442-ig nyúlik vissza, amikor IV. Jenő pápa búcsút engedélyezett azok számára, akik segítenek a ferences rendnek temploma felépítésében. A 17. században a búcsú vonzókörzetét még csak Csík és Gyergyó vidéke, Udvarhelyszék, a Felső-Nyárád mente és Háromszék katolikus része jelentette. A moldvai csángók a 18. században tűnnek fel bizonyíthatóan a búcsún. A 19. század, az út- és vasúthálózat kiépülésével még több hívőt megmozgató eseménnyé változtatta a búcsút – növelte a zarándokok számát, akik egyre messzebbi területekről is érkeztek.

Támogató

BETHLEN GÁBOR
Alap

Partnerek

A 20. század első fele, a világháború töréspontot jelent a búcsújárásban: a résztvevők száma nagyot csökkent, valamint 1916-ban a Mária kegyeszobrot el kellett menekíteni, először Székelyudvarhelyre, majd Kolozsvárra. Innen csak 1919-ben került vissza. A háború után az első búcsúra 1921-ben került sor, körmenetet ezen még nem tartottak. Következő évben már 20-25 ezer hívő jelent meg. A második világháború után, a kommunista hatalom betiltotta a búcsújárást, de ez nem jelentette azt, hogy megszűnt volna – kisebb csoportok folyamatosan elzarándokoltak minden pünkösdkor Csíksomlyóra.

A rendszerváltás után, tekintve, hogy százezres nagyságrendű a hívek száma minden búcsún, módosítani kellett az eseményen. A nagymisét is kint, a Kis- és Nagy-Somlyó hegyek között, a Nyeregben tartják. A búcsús csoportok is általában ide érkeznek és nem vesznek előtte részt a körmenetben.

A csíksomlyói búcsú erősen összefonódott a Mária-kultusszal is, amely fő eleme a Mária-kegyeszobor. Az egyház 1798-ban nyilvánította csodatevőnek a szobrot – a székelység már századok óta hitt a csodatevő erejében, a püspök pedig szentesítette ezt a vallásos meggyőződést. Mária, mint közbenjáró és segítő jelenik meg, a néphit pedig sokszor magának a szobornak, a csíksomlyói Máriának tulajdonítja ezeket a csodákat. A szobor egy mellékoltár alakja lehetett és eredetileg nem tartozott a templomhoz. Az eddigi kutatások alapján az 1500-as évek első felében készülhetett, többször is átalakították, mal festését a 19. században kapta.

Forrás

Barna Gábor

1993 Moldvai magyarok a csíksomlyói búcsún. In: Halász Péter (szerk.): *„Megfog vala apóm, szokor kezemtül...” Tanulmányok Domokos Pál Péter emlékére*. Lakatos Demeter Egyesület, Budapest, 45-61.

Bárh János

2000 *A vigasztaló Napbaöltözött Asszony. Csodás gyógyulások egyházi vizsgálata Csíksomlyón 1784-ben*. Agapé, Szeged.

Boros Fortunát, P.

1994 *Csíksomlyó, a kegyhely*. Csíkszereda.

Daczó Árpád Lukács, P.

2000 *Csíksomlyó titka*. Pallas-Akadémia, Csíkszereda.

Demeter Júlia (szerk.)

2003 *„Nap, hold és csillagok, velem zokogjatok!” Csíksomlyói passiójátékok a 18. századból*. Argumentum Kiadó, Budapest.

Kádár Kincső

2009 *Közösségi normák és egyéni hivatástudat összeütközése a csíksomlyói remete életében*. Szakdolgozat. BBTE, Magyar Néprajz és Antropológia Tanszék, Kolozsvár.

Medgyesi S. Norbert

2009 *A csíksomlyói ferences misztériumjátékok forrásai, művelődés- és lelkiségtörténeti háttere*. Pázmány Péter Katolikus Egyetem – Magyarok Nagyasszonya Ferences Rendtartomány, Piliscsaba-Budapest.

Mirk László (szerk.)

2010 *101 vers és ének Csíksomlyóról*. Kriterion Könyvkiadó, Kolozsvár.

Mohay Tamás

2003 *Csíksomlyói kolduló ferencesek Moldvában 1858-59 ben*. In: Czövek Judit (szerk.): *Imádságos asszony. Tanulmányok Erdélyi Zsuzsanna tiszteletére*. Gondolat Kiadói Kör – Európai Folklor Intézet, Budapest, 168-189.

2009 *A csíksomlyói csíksomlyói pünkösd búcsújárás. Történet, eredet, hagyomány*. Nyitott Könyv – L'Harmattan, Budapest.

Réthy Apollinár, P. (összeáll.)

1924 *Csíksomlyói kalauz*. Bonaventura, Cluj-Kolozsvár.

Simén Domokos

1999 *A csíksomlyói búcsú folklorizálódott eredethagyományai*. In: Küllös Imola (szerk.): *Vallási Néprajz 10. Tanulmányok Dankó Imre tiszteletére*. Budapest, 129-138.

Tánczos Vilmos

1990 *A csíksomlyói kegyhely története*. Európai Idő Kiadó, Sepsiszentgyörgy.

1991 *Adatok a csíksomlyói kegyhely búcsújáró hagyományainak ismeretéhez*. In: S. Lackovits Emőke (szerk.): *Népi vallásosság a Kárpát medencében I.* Veszprém, 136-158.

2010 *Csíksomlyói búcsú*. Romániai Magyar Lexikon.

Vass Erika

2009 *A búcsú és a búcsújárás mint rituális dráma*. Lexika Kiadó – MTA Könyvtára, Budapest.

Vörös Gabriella

2005 A szakrális, a nemzeti közösség és az egzotikum élménye. A magyarországiak részvételének motivációiról a csíksomlyói búcsúban. In: Feischmidt Margit (szerk.): *Erdélyi-(de)konstrukciók*. Budapest-Pécs, 69-83.

Indoklás

„Legyünk hűek őseink szent hitéhez és erényeihez, vagyis katolikus keresztény szent hitünkhöz, legyünk hűek nemzetünkhöz és szülőföldünkhöz, és legyünk hűek anyanyelvünkhöz, anyanyelvi kultúránkhöz” – mondta a 2015-ös csíksomlyói búcsúba érkezett hívek százazreinek a pünkösdszombati szentmisén Jakubinyi György gyulafehérvári érsek. Erre szöllítják fel egymást, ezzel szöllítják meg egymást minden évben a búcsún résztvevő zárandokok százazrei.

A Csíksomlyói búcsú a magyarság kulturális, vallási, közösségi értéke. Több napon át tartó, több száz ezer ember részvételével zajló esemény, amely ma összetett, vallásos és profán elemeket ötvözö jelentésszerkezettel rendelkezik. A csíksomlyói búcsújárás történelmi alapját a Mária-tisztelet jelenti. Csíksomlyóra mindenekelőtt a segítö, közbenjáró Máriához (*Maria advocata, Maria mediatrix*) jönnek az emberek. A búcsúról úgy tartják, hogy az eröt, egészséget adó Szentlélekkel való találkozás kiemelt ideje is, aki a felkelö Napban szokott megnyilatkozni. Az egyházi és világi érteimiség ma a hit és a kulturális önazonosság megtartásának szimbólumát is látja Csíksomlyóban.

Mindezek alapján javasoljuk a Csíksomlyói búcsú felvételét az Erdélyi Magyar Értéktárba.

Utolsó frissítés: 2018-12-13 18:45:24